

GERZSENYI GABRIELLA

Amikor kicsi voltam

Amikor kicsi voltam, nem gondoltam, hogy egy fürdőszobának feltétlenül szépek kell lennie. Hogy legyen kedve az embernek benne tisztálkodni, s szépnak lássa magát a tükörben. Már ha *egyáltalán* fontos egy fürdőszobába tükör. Arra sem gondoltam, hogy tágas szekrényeknek kellene ott lenni, hogy elférjen a sok pipereholmi. Már ha *egyáltalán* fontos egy fürdőszobába sok pipereholmi.

A háznak az udvar felőli részén, ahol nagymamáék laktak, volt *angol WC*. Elképzelni sem tudtam, miért angol. Ugyanúgy nézett ki, mint bármelyik másik WC a városban. Akár magyar, akár orosz vagy ukrán ismerőshöz mentünk vendégségbe, szakasztott másával találkozhattunk. Ám ez az elegáns angol WC gyakran eldugult, így az öregek továbbra is az udvari *budit* használták. Ha pedig ők az öreg lábaikkal el tudtak odáig sétálni, akkor a fiataloknak sem lehetett okuk kifogásra.

Elméletben ugyan valóban nem lehetett, a gyakorlat azonban az elméletet sokszor felülírja. A budiban a tető alatt tudniillik tanyát vert igen sok pók és rovar. Rettegtem, hogy nyakamba pottyannak. Szokásommá vált, főleg sötétebb, borúsabb időben, zseblámpával indulni dolgomra. A zöldre mázolt faajtót kinyitva, a zseblámpát fénykardként járattam körbe a plafonon és a falakon. Legalább tudjam, kikkel állok szemben. Elszántabb pillanataimban seprűvel is felszerelve tettem kirándulást a kerti létesítménybe, hogy ne pusztán feltérképezsem az aktuális faunát, de helyükről annak egyedeit le is söpörjem. Más családtagon nem fedeztem fel az óvatosság – sőt iszony – ilyen súlyos formáját, hát szégyenkeztem is miatta.

A buditól pár méternyi távolságra leledzett a nevében is ronda *emésztő-gödör*. Nagymama mindig oda öntötte ki a mosogatóvizet, a felmosóvizet, konyhai maradékokat. A család felnőtt férfi tagjai rászoktak, hogy kisdolgukat eme gödör szélénél végezzék, arccal befordulva a deszkapalánk felé, jobb oldalról a mogyoróbokor részleges takarását élvezve. Ha épp ugyanakkor kellett a budiban üldögelnem, csaknem teljesen behúztam az ajtót, s a zárt térben még fenyegetőbbnek éreztem a pókokat és rovarokat.

Hála Istennek, éjszaka nem kellett az udvari budi okozta stresszhatásokat elszenvednem, mivel koromnál fogva jogosult voltam a *bili* használatára. (Meglépve fedeztem fel az enyémnél robusztusabb edényt a nagymamáék szobájában is. Eszerint ők is jogosultak voltak használni, talán ugyancsak a koruknál fogva.) Fürdőszoba meg WC a háznak az utcára néző szárnyában kezdetben nem volt. Az esti mosakodást lavórból intéztük, ha pedig valaki fürödni kívánt, a nagymamáék részén oldotta meg. Meleg vízért előre be kellett fűteni a kályhát. Nagypának nagy gyakorlata volt a tűzrakásban, hiszen mind a spórban, mind a cserépkályhában ő végezte e feladatot.

A fürdés végeztével anyám hatalmas fehér frottírkendőbe csomagolva lefektetett a sezlónra, ahol a fületem egy vékonyabb kendő megsodort csücskével törölte szárazra. (Oktatni kellene már óvodában a fültisztításra alkalmas

Az *Amikor kicsi voltam* című sorozat más részei megjelentek a Forrás 2022/3., a Hítel 2022/6., a Magyar Múzsza 2022. júniusi és az Ambroozia 2022/3. számában.

csücsök sodrását.) Közben minden alkalommal el kellett mesélnie, keresztanyám hogyan vágta el az arcát. Ez valamiféle *pavlovi reflexként* működött nálam: ahogy magam alatt éreztem a sezlön durva szövetét, és fülemben piszkált a kendőcsücsök, óhajtottam a történetet. Mindig ugyanazt. Egy alkalommal nagymama meg nagyapa elutaztak Kassára a nagyapa testvééréhez, Mancsi dédanyámra bízva anyám és nővére felügyeletét. Keresztanyám egy székre állva akarta levenni a spájaz ablakában tárolt hatalmas kést, de kezéből kicsúszva a kés ráesett az arcára, s alaposan elvágta. Ömlött a vér, Mancsi mama egy lavórt tartott alá. Anyám kiállt a nagykapuba, hangosan sírt és kiabált nagymamáéknak, hogy jöjjenek gyorsan haza, mert baj van.

Hogy a WC vagy a fürdőszoba helyiségeit mi mindenre lehet még használni, ámulva tapasztaltam. Fényképezőgépe akkortájt csak keresztanyáméknak volt. Sok öröömöm nemigen telt benne: kézbe venni még csak-csak szabadott, ám babrálni már semmiképpen, a doboz hátsó ajtajának kinyitása pedig fővesztést vont volna maga után. *Fényt kap a film*, ezt hallgattuk feszt. Fel nem érhettem ésszel, miért árt a fény, hisz mindnyájunkra sütött a nap, attól érett meg a gyümölcs is. A tilalmat mindazonáltal betartottam, és jól is tettem, mert hamarosan bebocsátást nyertem a fényképek előhívására szolgáló titkos kamrába. Nevezetesen a lakótelepi lakás parányinál is kisebb WC-jébe. Itt aztán végignézhettem, amint keresztanyám a vaksötétben, egy apró piros lámpa fényénél veszi ki a gépből a filmtekercset, amit befűz egy nagyobb masinába. Ebből a képek valahogyan átkerülnek a papírra, amit vízbe áztat, végül csipesszel felakaszt egy madzagra száradni. Bámulatos volt, misztikus. Az első ilyen alkalom után nem is nagyon akaródzott hazamennem, valahogyan irigyeltem anyáméktól a frissen megszerzett tudásomat.

Korai kamaszéveimben újabb tétellel bővült a fürdőszobában végezhető tevékenységek listája: a *kémkedéssel*. Ez egy családtag intim pillanatainak meglesését takarta. Gondolhatnánk, hogy említett családtag a fürdőszobában tartózkodott, s a kémkedést megvalósító személy azon kívül. Azonban a helyzet éppenséggel ennek a fordítottja volt. A családtag a ház alagsori szintjén élte víg legényéletét, míg a fürdőszoba a legénylakás fölött helyezkedett el. A legényember hűgának ötletére, kifürkészendő, milyen hölgyvendég megy le az alagsorba, és mi történik ott azután, kivettük a padló közepéből a lefolyót takaró fém fedőt. Csakhogy, bánatunkra, semmit sem hallottunk, és a lefolyóban összegyűlt bűdös fekete *trutymón* kívül semmit nem is láttunk. Még kamaszként sem gondoltam arra, hogy egy fürdőszobának feltétlenül szépnek is kell lennie.

Az évek múlásával aztán mégiscsak fontossá vált a *külcsín*, ráadásul az újonnan épülő házunk részleteinek megtervezésében szabadkezet kaptam. Sosem gondoltam, az élet értékes perceiből mennyit lehet eltölteni egyetlen csaptelep kiválasztásával: órákat, napokat, éjszakákat. A kiválasztás pedig még csak a kezdet, az *elméleti* sík. Mert korántsem biztos, hogy a különleges külsejű, *mondjuk*, szálcsiszolt bronz csaptelep illeni fog a mosdókagyló lefolyódugójának színéhez. Sőt, amennyiben, *mondjuk*, magasított csaptelepre esett a választásunk, korántsem biztos, hogy el fog férni a falra szerelt szekrény alatt vagy mellett.

A *gyakorlati* sík tehát az elméletitől merőben különbözik. És ezen még a vízvezeték-szerelő sem képes mindig segíteni. Sőt, a vízvezeték-szerelő néha kifejezetten *ront* a helyzeten, ha, *mondjuk*, pultra szerelhető csaptelepnek készít kiállást, miközben a méregdrágán megvásárolt csaptelep falra szerelendő. A WC tekintetében előforduló nehézségekre nem is térnék ki részletesen. Megelégszem annyival, hogy a csésze, a tartály és a nyomógombok alakja, mérete, típusa, színe olyan sokismeretlenes egyenletet hoznak létre, ami fejfájáshoz és az élővilággal tarkított udvari budi iránti *nosztalgia*hoz vezet.